

Trouw aan de Koning

Na drieëndertig jaar de Nederlandse samenleving op voorbeeldige wijze te hebben gediend, doet Koningin Beatrix op 30 april 2013 afstand van de troon. Op hetzelfde moment treedt haar oudste zoon als Koning Willem-Alexander in haar voetsporen. Nederland en de andere landen van het Koninkrijk, maar ook velen in het buitenland – getuige de grote belangstelling van de media – maken zich op voor de abdicatie en inhuldiging in de hoofdstad, die met militair ceremonieel wordt omgeven.

De redactie van de *Militaire Spectator* heeft gemeend in deze uitgave met twee artikelen aandacht aan die belangrijke staatkundige gebeurtenis te moeten schenken. Dr. Coos Huijsen behandelt de geschiedenis van ‘het Oranje-koningschap’. Hij maakt duidelijk hoe sinds het begin van de Nederlandse Opstand tegen Spanje de lotgevallen van het Huis van Oranje-Nassau nauw verbonden zijn geweest met die van de Nederlandse staat.

Daarbij springt in het oog dat de macht van de leden van de familie in ons land altijd grenzen heeft gekend en nooit absoluut is geweest. De Grondwet van 1848 heeft met de invoering van de ministeriële verantwoordelijkheid het aloude beginsel van ‘eerste dienaar van de staat’ op een moderne grondslag herijkt. Het zijn de vrouwen op de troon geweest die er sinds 1890 zorg voor hebben gedragen dat onze monarchie niet in het verleden is blijven steken, maar zich aanpaste aan de ontwikkelingen in de samenleving. Zij zijn het geweest die het Huis van Oranje-Nassau hebben doen uitgroeien tot een nationaal instituut, dat boven de partijen staat en dat zich in een ongekend draagvlak bij de bevolking mag verheugen.

Thijs van Leeuwen belicht in het tweede artikel de functie en de verschijningsvormen van het militair ceremonieel, zoals we dat in Amsterdam, of thuis voor de buis, kunnen aanschouwen. Hij maakt onder meer duidelijk dat de vaandels en standaarden van krijgsmachteenheden in de Nieuwe Kerk niet aanwezig zijn om extra ‘kleur’ aan de kerk te geven, maar om de traditionele band tussen het staatshoofd en de eenheden van de krijgsmacht te herbevestigen.

Die vaandels en standaarden belichamen de speciale, historisch gegroeide relatie tussen krijgsmacht en vorstenhuis. Prins Willem van Oranje leidde de opstand tegen de Spaanse koning op politiek en militair niveau. Zijn wapenspreuk – *Je Maintiendrai* (ik zal handhaven) – is niet voor niets de wapenspreuk van het Koninkrijk der Nederlanden geworden. Zijn opvolgers Maurits en Frederik Hendrik waren toonaangevende legeraanvoerders die met hun militaire successen internationale erkenning voor de onafhankelijke Republiek verwierven. Prins Willem III was een staatsman van internationale allure die het Franse streven naar hegemonie blokkeerde en zich in Engeland liet kronen.

Tussen de krijgsmacht en de prinsen was sprake van een nauwe band. Na het intermezzo van de Bataafse Republiek, het Koninkrijk Holland en de inlijving keerde een Prins van Oranje in 1813 terug op het Scheveningse strand. Gebruikmakend van de internationale omstandigheden kon hij uiteindelijk als Koning Willem I het begin van de monarchie markeren. Zijn zoon, de latere Koning Willem II, had net als zijn verre voorouders furor gemaakt op het slagveld. Hij was in de vaderlandse geschiedschrijving de

held van Quatre Bras, Waterloo en van de Tien-daagse Veldtocht en beschikte over een gezond strategisch inzicht. De band tussen het staatshoofd en de krijgsmacht bleef hecht en veel leden van de krijgsmacht hebben die band ook altijd als een persoonlijke gevoeld.

'Ik zweer/beloof trouw aan de Koningin, gehoorzaamheid aan de wetten en onderwerping aan de krijgstuicht.' Welke militair kent deze tekst, zoals velen die uitspraken op het vaandel of de standaard, niet? Het is het prerogatief van het staatshoofd om een vaandel of standaard toe te kennen aan een eenheid van de krijgsmacht, waarbij op het oranje doek het monogram van het staatshoofd prijkt.

Het is ook het prerogatief van het staatshoofd om ter herinnering aan een belangrijk wapenfeit een opschrift toe te kennen. Koningin Beatrix deed dit onlangs nog door bevestiging van de cravate 'Kosovo 1999' aan het vaandel van de Koninklijke Luchtmacht. Voor veel leden van de krijgsmacht symboliseert het vaandel of de standaard méér dan alleen trouw aan het constitutioneel staatshoofd. Het is ook een symbool van verbondenheid met het Huis van Oranje-Nassau en van saamhorigheid met allen die onder datzelfde vaandel hebben gediend of nog dienen.

De krijgsmacht, eveneens een nationaal instituut dat de belangen van het Koninkrijk dient, krijgt met Koning Willem-Alexander na 123 jaar weer een staatshoofd die zelf als militair heeft gediend en die de organisatie 'van binnenuit' kent. Net als veel Nederlandse jongens heeft de Prins van Oranje zijn dienstplicht vervuld. Hij is bij de Koninklijke Marine beëdigd.

Hij heeft als reserveofficier zijn groot militair vliegbrevet bij de Koninklijke Luchtmacht behaald en heeft delen van de Hogere Militaire Vorming bij de Koninklijke Landmacht doorlopen. Tevens heeft hij met regelmaat Nederlandse troepen tijdens uitzendingen bezocht en is daarnaast – als beschermheer van de Nederlandse Veteranendag – in de voetsporen getreden van zijn grootvader, Prins Bernhard.

Bij al zijn bezoeken aan de krijgsmacht vielen zijn betrokkenheid, toegankelijkheid en gevoel voor humor op. Zijn sportieve inslag is ook onmiskenbaar. Met de Prins van Oranje ervaren militairen verwantschap. Zij ervaren erkenning en dankbaarheid voor datgene wat zij voor Nederland en voor de rechtsorde in de wereld hebben gedaan en zullen blijven doen.

Veel militairen zullen het betreuren dat hij als reserveofficier eervol ontslag heeft moeten aanvragen voor de inhuldiging. Als staatshoofd maakt hij immers deel uit van de regering en kan hij staatsrechtelijk geen militaire functie uitoefenen. Van zijn gevoelens voor de krijgsmacht heeft hij ons recent nog deelgenoot gemaakt:

'Ik ben trots op onze krijgsmacht en haar militairen. Als Koning zal ik mijn waardering onverminderd tonen, in woord, daad en militair ceremonieel'.

Wij wensen Koning Willem-Alexander veel wijsheid en voorspoed toe in de nieuwe verantwoordelijkheid.

We zijn er trots op dat hij het uniform van de Koning gaat dragen. Voor ons geldt met ingang van 30 april het oude adagium:

'Ik zweer trouw aan de Koning'. ■